

Saitos Lajos

GEREZDEK

Aforizmák, naplójegyzetek

„A humor a költő vidám halála.”
(Atanasz Dalcsev)

Forbáth Imre emlékének

Amikor e sorokat írom, reggel arról értesülök a rádióból, hogy japán tudósok kitenyésztettek egy átlátszó halfajt; szemléltetésül oktatási célra. Egy „másik”, ugyancsak szigetországi tudós társaság bejelentette, hamarosan előállnak az átlátszó békafajtával. Mindeközben – ugyanezen a napon – a költő Csokits Jánost olvasom, s hadd másolom ide sorait *Sírbeszéd* című verséből:

„Ez pedig Csokits János –
akartam bemutatni,
de ő már sírjában feküdt
és a társaság kissé csodálkozott.

Tegnap még átlátszó volt,
próbáltam magyarázni,
ablak az egész ember:
átnézett rajta a világ...”

*

A galandféreg is azért hagyja el az egyik embert a másikért, mert van még benne kalandvágy.

*

Kollektív bűnösség: „mert bűnösök vagyunk, akár a többi nép” – s talán még azt a bűnt is elkövettük, amelyet nem követtünk el.

*

Az ember a halandóság elején kezdet el szaporodni, sőt – túlszaporodni.

*

A csoda sokkal mélyebben van tudatunkban, mint azt elképzelni is tudnánk.

*

Az ész megáll, de ami „halandó”, még halad.

*

Már „a Nobel-díjnak is annyi...” – olvasom S. J. keserű szájízű cikkét egyik napilapunkban. – Erről jut eszembe: egy „ámokfutó irodalmár”, egykor „a tejgyár legjobb költője”, már idegen nyelvekre is fordíttatja verseit; meg sem áll a Nobel-díjig netán?!

*

„Az ész és a képességek, amelyek elegendők önmaguknak és a tőlük függő cselekedeteknek: kiindulva saját alapelvükből, s egyenesen a kitűzött cél felé törnek. Az ilyen cselekedeteket egyenes cselekedeteknek szoktuk mondani – ezzel is jelezve, hogy az út egyenes.” – olvashatjuk Marcus Aurelius elmélkedései közt, aki művének első könyvét – tudvalevőleg – a Garam mentén írta. Ezt az idézetet pedig a Sárvíz mentén, a Gorsiumban is lejegyezhetette akár, miként könyvei záró gondolatainak „egyikét” is: „Ha nem illik, ne tedd! A kezdeményezés legyen mindig a tied!”

*

A gondolat, ahogy megfogom, ha nem írod le, már el is illan, mint a madár. „... ma már nem lehet harminc évig írni a verset / percet perc után kell kitalálni...” (Vítězslav Nezval: Poetika)

*

Az egyik ember számot vet, a másik kockát...

*

Az állatok világában akár ökröt is ültethetnek a trónra, mégis a kígyó lesz, aki kormányoz...!

*

Visznek mindent – hallom –, ami mozdítható. Már a temetőkből is... Talán a kellenél jobb és visszatartó megoldás lenne, ha több volna a „szellemjárás” a környéken – már ami a temetőket illeti.

*

Még nem dőlt el, s a kérdésről (elmélet vagy tudomány?!) a teológia is hallgat, miszerint a tudás fájának „almájába” az ember vagy a féreg harapott-e bele először; mindenesetre a kiűzetéskor nem csak az embert, hanem jó néhány „csúszó-mászót” is kiakolbólitott az Úr erre a világra: ennek jól látható jelei vannak...!

*

A kutyaugatás nem hallatszik az éjig. – Ezért tanítanak meg „egyesekeket”, az arra fogékonyakat, énekelni – énekelve imádkozni.

*

Nincs idő tér nélkül; nincs tér idő nélkül. Horizontálisan és vertikálisan: minden mindennel összefügg. Nem ülhetsz tétlenül és időtlenül.

*

„A múlttal szemben csak annyi kötelességünk van: lerázni magunkról.” – mondja Ignótus. Ellenben jövőnk – tegyük hozzá – „lerázhatatlan”. Utolér bennünket.

*

Verset rutinból nem lehet írni, az a költészet rovására megy; minden jó vers a kísérleti költészet „kategóriájába” tartozik.

*

Az angyal árnyéka: ördög; az ördög árnyéka: angyal. Hogyan is fogalmaz Néri Szent Fülöp: „Az ördög gyakran a világosság angyalává változtatja magát s a jobb ügye alatt a jó elhagyására készlet.”

*

Az író akkor is alkot, amikor olvas... S lám, mit olvasok éppen Gárdonyi Géza *Titkosnaplójában*: „Az író nemcsak akkor dolgozik, amikor ír, hanem amikor tanul is. Victor Hugo többet írt, mint tanult, azért modoros, és sok a szalmája.”

*

A tudás tesz bölccsé, s ha már bölcs lettél, rádöbben, hogy a tudás végtelen és te mindebből mily kevésre tettél szert.

*

A teremtéskor csak jelen idő volt és jövő... A múlt épp csak elkezdődött.

*

Ha Dalí szerint „(a) politika a történelem adomája”, akkor a történelmi enciklopédiák csupa-csupa anekdotával lennének telis-teli írva.

*

A szállóige, ha már nem „száll”, közhellyé változik.

*

A remekmű és a műremek közt óriási a különbség; mindig mintha az igazság és a hamisság között szeretnénk valamiféle párhuzamot vonni.

*

Persze a párhuzamosok a végtelenben sosem találkoznak; sőt: a tértágulás miatt éppen hogy szét-tartanak. Az egyre táguló terekben – a térességben; mintha csak a Teremtő szava visszhangzana.

*

„Bűn nélkül élni? Lehet bűn nélkül élni? Az nem élet. Ezt még némely keresztény szentek is sejtették.”
(Füst Milán)

*

Csak elindulnod nehéz, ha már úton vagy, célodhoz is egyre közelebb érsz!

*

Diktatúrában: ha nem tudnátok, a dragonyos az isten.

*

Az akasztófa-humor sosem a „fán”, nem is a „kötélen” csüngve, hanem a fa tövében, a kárörvendők körében fogan.

*

Az emberek nagy részben – ahogy S. elnézi – csak evő-szaró verebek.

*

Egy eléggé belterjesre sikerült irodalmi rendezvényen egyik költő összes érdemeit sorolta a moderátor. A költőnek – ha költő – összes versei vannak, de összes versei sem összes érdemei!

*

„Az ellentmondásokban van a reménység.” – hangzik Brecht megállapítása.

*

Fiatalon sok pályatársamtól a megjelenést, és nem a műveket irigyeltem. Évtizedek múltán pályatársaimtól – akik megmaradtak e *beh ronda pályán* – sem a műveket, hanem inkább a megjelenést irigylem.

*

Csak azt mondd, ami a nyelved- s csak azt írd, ami a tollad hegyére kívánczik. Máris kevesebb bajod lesz a veled környező „világgal”!

*

Az égig érő fa kidöntve is csak tűzrevaló...

*

Tisztelem a Tudást, de a „tekintély-tisztelettől” borsószik a hátam.

*

A jól álcázott gazsággal szemben az igazság mindig meztelen.

*

Csak a nagyok és erősek engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy ellenségük is legyen.

*

Bizonyos értelemben a gesztus is gusztus kérdése.

*

Nincsenek bűneim, legfeljebb csak amiket nem követtem el; mondjuk: nőügyekben – mulasztásos bűneim vannak. (Kormos István után szabadon: a szívem titokban hűségkedik.)

*

Ember embernek farkasa; sőt, még a farkasnak is előbb a félelmét kell legyőznie, hogy a farkasembert legyőzhesse.

*

A várakozás nagyobb öröm a beteljesülésnél.

*

„A művészetben önfegyelem nélkül létre lehet hozni kiváló alkotásokat, de önkritika nélkül nem.”
(Egry József)

*

És még egy Egry hivatkozás: „Az igazi alkotó, mindegy, hogy milyen származású: proli, vagy herceg, a rangja isteni.”

*

A pénz nem boldogít és még szaga sincsen.

*

„Ha ki 20. évében nem szép, a 30.-ban nem erős, a 40.-ben nem okos, az 50.-ben nem gazdag, az tegyen le minden reménységről.” – Ezt a Luther-i szólást mifelénk így használták: Aki húszéves korában nem legény, harmincban nem erős, negyvenben nem okos, ötvenben nem gazdag, hatvanban baszhatja!

*

A kegyes hazugságról: kis hazugság – nagy igazság; nagy hazugság – kis igazság.

*

A legtöbb ember úgy van hitével, mint Baudelaire, aki azt mondta: „Sose írom le az Istent, egyre hátrál...”

*

Balgának ne adj tanácsot, még visszaél jóhiszeműségeddel.

*

Filozófia – a tévedés művészete.

*

Az a baj, hogy egyre kevesebben vállalják a nyereségvágyból elkövetett munkát.

*

Óvakodj az egykönyvű ember túlzott közeledésétől!

*

A kritikus – minden ellenkező híresztelés ellenére – mégsem isten, mert hogy személyválogató, míg egyeseket agyonhallgat, másokat agyondicsér.

*

A hogy' vagy?-ra Bakonyi Pistának: - Most lábadozok szembetegségemből. – Akkor, hogyan van ez magyarul?! – Szemesedem – vágom rá feleletül. – De már látom a szomszéd macskáját a háztetőn masírozni.

*

Az ám a vég, ha egy könyv szerzőjét elhamvasztják: könyvét elégetik.

*

Az újságkészítés kollektív munka, a színpadi játék kollektív művészet.

*

A zene: rezgés, rezonancia, ami láttatni is képes. „A zene által – Thomas Carlyle szerint – percekig beletekinthetünk a végtelenségbe.”

*

A tánc, bár úgy látszik „helyben” járnak, lépéseivel is be lehet járni a világot.

*

Az ártatlanság bennünk lakozik, ha kívülről nézvést elveszítettnek tűnünk is.

*

Ha a hülyék közül csak egy is „kiemelkedik”, elkezdi a hülyék irányítását.

*

Kazinczy javasolta levelében Berzsenyinek, hogy „ezután” csak tollal a kezében olvasson. Ezt tette Ignótus is, akinek Olvasás közben c. jegyzeteiből másolok ide egy passzust: „Az erkölcsi parancsolatok igen ravaszul vannak megfogalmazva: második személyben. Ne lopj – vagy is *te* ne lopj; lopok én kettő helyett.” – Vajon, ha az utókornak alkotott a „nagy” szerkesztő-író, kire (kikre) gondolt utókorából?!

*

A legnagyobb kételkedők lesznek a legnagyobb hitvallók.

*

„Sem az angolok, sem az amerikaiak nem tudnak enni. Márpedig bizonyítva vagyok: aki nem tud enni, soha nem tud festeni.” – olvasom Dalí jegyzetei közt. S ez igaz minden emberi tevékenységre. Mifelénk úgy mondták: „Kinek milyen az evése, olyan a munkája.”

*

A prüdériát félretéve: mindannyian nyálcsorgatók vagyunk.

*

S végül még két idézet: „Nem mindig lehet megtenni, amit kell, de mindig meg kell tenni, amit lehet!” (Bethlen G.) – „Veletek, ha akarjátok, de nélkületek, ha kell! (Kovács Imre)